

WEG MET RECHTVAARDIGING!

De nieuwe epistemologische benadering van William P. Alston

Rik Peels

Inleiding

In 1993 publiceerde William Alston een artikel waarmee hij een bom beoogde te leggen onder de toenmalige epistemologie (kennisleer) (Alston 1993). Centraal in zijn nieuwe benadering stonden zogenaamde *epistemische desiderata*. Maar of de bom is toen al snel onschadelijk gemaakt of de bom moet nog afgaan. Sommigen zijn de eerste mening toegedaan (zie Goldman 2005), Alston zelf lijkt meer naar de laatste opinie te neigen. Dat wordt bevestigd door een nieuw boek van zijn hand dat dit voorjaar gepubliceerd werd: *Beyond "Justification". Dimensions of Epistemic Evaluation* (Alston 2005). Dit is niet het eerste boek dat wij van zijn hand zien. Hoewel de emeritus hoogleraar aan Syracuse University pas echt is gaan schrijven toen hij met emeritaat ging, heeft hij sindsdien vele onderwerpen binnen de (christelijke) filosofie diepgaand behandeld. Bekend is met name zijn werk op het gebied van epistemische rechtvaardiging, waarheidstheorieën, taal filosofie, de betrouwbaarheid van onze perceptuele waarnemingen en de rationaliteit van het christelijk geloof. Hij wordt dan ook algemeen als een van de leidinggevende Amerikaanse epistemologen en godsdienstfilosofen beschouwd.

In zijn meest recente boek stelt hij opnieuw voor een nieuwe weg in de kennisleer in te slaan. Kort gezegd komt zijn these erop neer dat epistemologen radicaal afscheid moeten nemen van het concept *rechtvaardiging*. De reden hiervoor is eenvoudig: er bestaat niet zoiets als rechtvaardiging. Hij stelt voor dat epistemologen zich voortaan concentreren op waardevolle eigenschappen van overtuigingen, en wel die eigenschappen die positief bijdragen aan de waarschijnlijkheid dat de overtuigingen in kwestie waar zijn. In één woord: alleen epistemische desiderata. Wat bedoelt Alston precies met deze termen? En waarom zou zijn alternatief zoveel waardevoller zijn dan de bestaande tendens om zich op rechtvaardiging te concentreren? Deze vragen en de beantwoording daarvan zijn van groot belang. Immers, Alstons alternatief heeft direct op onze alledaagse overtuigingen betrekking. Streven wij in onze cognitieve activiteiten naar waarheid of (ook) naar kennis? Wat zijn de gronden van onze overtuigingen? Kunnen wij er vrijwillig voor kiezen wat wij wel en niet geloven? Het gaat hier ten diepste om iets waar wij vaak zonder het zelf te beseffen dag aan dag intensief mee bezig zijn.

Het concept rechtvaardiging

Om de kritiek van Alston op het concept van rechtvaardiging te begrijpen, moeten

wij een stukje teruggaan in de geschiedenis. Al in de dialogen van Plato treffen wij de vraag aan wat het betekent als wij zeggen dat iemand kennis heeft. Zo is bijvoorbeeld reeds in de *Meno* duidelijk dat in ieder geval aan twee condities voldaan moet zijn: wat men gelooft moet *waar* zijn en wat men gelooft moet men ook daadwerkelijk *geloven*. Ik kan bijvoorbeeld niet weten dat de Vrije Universiteit van Amsterdam door Groen van Prinsterer is gesticht, want dat is niet waar. Ook kan ik niet weten dat het IJsselmeer kleiner is dan Lake Michigan, als ik niet ook *geloof* dat dat zo is. Maar als wel aan deze twee condities voldaan is, volgt daar dan noodzakelijkerwijs uit dat ik kennis heb? Dat blijkt niet het geval te zijn. Denkt u zich bijvoorbeeld eens in dat iemand zomaar – zonder enige goede reden – gelooft dat de premier van Italië gisterenmiddag twee boterhammen met pindakaas en een halve sinaasappel heeft gegeten. Denkt u zich ook eens in dat dit inderdaad het geval blijkt te zijn. Zullen wij dan zeggen dat deze persoon *wist* dat de premier van Italië gisteren twee boterhammen met pindakaas en een halve sinaasappel heeft gegeten? Nee, we zullen vinden dat haar overtuiging toevallig waar is. Blijkbaar zijn de twee genoemde condities wel noodzakelijk, maar niet tezamen *voldoende*: er moet nog iets aan toegevoegd worden, wil er sprake zijn van echte kennis.

Maar wat dan precies? Het antwoord lijkt duidelijk: goede redenen. Of: bewijs. Of: duidelijke gronden. In één woord: *rechtvaardiging*. De gangbare visie is dan ook lange tijd geweest dat er drie condities zijn waaraan een overtuiging moet voldoen, om met recht kennis te kunnen worden genoemd:

- (I) de overtuiging moet waar zijn;
- (II) men moet het werkelijk geloven;
- (III) men moet gerechtvaardigd zijn in de overtuiging.

Deze drie condities zouden afzonderlijk noodzakelijk en tezamen voldoende zijn. In de literatuur wordt deze visie algemeen de visie van de *Justified True Belief* (JTB) genoemd. Echter, aan deze opvatting kwam in 1963 resoluut een einde. De jonge en nog onbekende filosoof Edmund Gettier die aan Wayne State University doceerde publiceerde toen een artikeltje van slechts drie pagina's waarin hij de theorie van kennis als JTB weerlegde (Gettier 1963). Om te laten zien dat de bovenstaande theorie niet klopt, kwam hij met twee voorbeelden. Een van deze twee gaat als volgt. Smith en Jones solliciteren allebei naar dezelfde baan. Smith heeft heel goede redenen om te denken dat Jones de baan zal krijgen (diverse mensen hebben het hem verteld). Tevens gelooft hij dat Jones tien munten in zijn broekzak heeft: hij heeft dit net zelf gezien. Smith gelooft op basis hiervan dat de propositie *Degene die de baan krijgt, heeft tien munten in zijn broekzak* waar is. Echter, niet Jones, maar Smith krijgt de baan (men heeft hem voor de gek gehouden, toen men zei dat Jones het zou worden). Zonder het te weten heeft Smith bovendien zelf tien munten in zijn broekzak. Zijn overtuiging dat *Degene die de baan krijgt, heeft tien munten in zijn broekzak* waar is, klopt dus. Bovendien gelooft hij het echt en is hij erin gerechtvaardigd (hij heeft duidelijke redenen om het te geloven). Maar zouden wij in dit geval willen zeggen dat Smith weet dat degene die de baan krijgt tien munten in zijn broekzak heeft? Waarschijnlijk niet. Dit voorbeeld toont aan dat de drie condities wellicht wel noodzakelijk, maar zeker niet tezamen voldoende zijn: er moet nog iets aan toegevoegd worden.

De kennistheoretische literatuur, die na dit ene artikeltje enorme proporties heeft aangenomen, laat een grote variatie aan vierde condities (of soms zelfs vijfde en zesde en zevende condities) zien, die samen met de drie bestaande condities voldoende zouden zijn voor kennis. Ook heeft men de derde conditie wel willen uitbreiden of nader preciseren, zodat het probleem van de Gettier-voorbeelden opgelost zou kunnen worden. Er is hierbij ook een enorme discussie ontstaan over wat de noodzakelijke en tezamen voldoende condities voor het *gerechtvaardigd* zijn (de derde conditie voor kennis) van een bepaalde overtuiging zijn.

Het probleem van het concept rechtvaardiging

Toch hebben bijna alle benaderingen sinds Gettier één ding gemeenschappelijk: men meent dat rechtvaardiging – wat het dan ook precies mag zijn – noodzakelijk is voor kennis. En het is bij deze consensus over rechtvaardiging als noodzakelijke conditie voor kennis dat Alston met zijn nieuwe boek op het toneel verschijnt.

Hij begint met het weergeven van de vele interpretaties die er van rechtvaardiging gegeven zijn, zowel in termen van de aard van rechtvaardiging als de afzonderlijk noodzakelijke en tezamen voldoende condities voor rechtvaardiging. Hij laat zien dat er een scala aan visies op rechtvaardiging is. Sommigen beweren dat een overtuiging gerechtvaardigd is, als die gebaseerd is op een goede grond. Ook wordt er gezegd dat een overtuiging pas gerechtvaardigd is, als men er cognitieve toegang toe heeft. Verder treffen wij de theorie aan dat overtuigingen gerechtvaardigd zijn, wanneer zij tot waarheid leiden. Weer een andere gedachte is dat er sprake moet zijn van coherentie in iemands overtuigingen. Tot slot denken sommigen dat een overtuiging gerechtvaardigd is, als men bepaalde intellectuele deugden beoefent. Er zijn nog meer visies te noemen en binnen de genoemde visies zijn weer diverse varianten te onderscheiden.

Er zijn dus veel verschillende en elkaar uitsluitende theorieën over wat rechtvaardiging nu precies inhoudt. Het is niet zo dat Alston louter op basis van dit gegeven concludeert dat er niet een unieke eigenschap “gerechtvaardigd zijn” bestaat. Immers, er zijn genoeg situaties te noemen waarin de meningen radicaal uiteenlopen en het toch overduidelijk is dat men het over hetzelfde ding heeft en er maar één juist antwoord kan zijn (zoals bijvoorbeeld de discussie over de vraag of er leven op andere planeten is).

Het feit dat Alston toch van mening is dat er geen unieke eigenschap “gerechtvaardigd zijn” bestaat, is gebaseerd op twee observaties. Ten eerste ziet hij onvoldoende consensus in de pre-theoretische opvatting van de aard van epistemische rechtvaardiging, om te denken dat er zo iets is. Epistemologen hebben het over heel verschillende eigenschappen van overtuigingen, die zij allemaal “rechtvaardiging” noemen. Niemand is er tot nu toe in geslaagd een neutrale formulering of definitie te geven van datgene waarnaar men verwijst als men het over rechtvaardiging heeft. Er is echter nog een andere manier waarop men duidelijk zou kunnen maken dat men het over één en dezelfde eigenschap heeft, hoewel de opvattingen over die eigenschap radicaal verschillen. Men zou namelijk met een aantal paradigmatische gevallen kunnen komen waarvan geldt dat iedereen het er over eens is dat zij voorbeelden zijn van situaties waarin iemand gerechtvaardigd is om een bepaalde overtuiging te hebben. Nu is het zo dat er wel een paar van dat soort voorbeelden zijn. Maar het probleem is, zo stelt Alston in zijn tweede observatie vast,

dat zodra epistemologen vanuit deze voorbeelden conclusies gaan trekken omtrent andere (soortgelijke) voorbeelden, de meningen al heel snel opnieuw radicaal uiteenlopen. Er is wel een kleine groep voorbeelden die door allen als paradigmatisch voor rechtvaardiging beschouwd worden, maar er is een nog veel grotere groep die door individuele epistemologen als paradigmatisch wordt gezien, maar door anderen niet.

Wat er in het debat over rechtvaardiging gebeurd is, is volgens Alston dat mensen hebben gewezen op een pluraliteit aan eigenschappen van overtuigingen die waardevol zijn vanuit epistemisch of cognitief oogpunt. Daarom praten epistemologen vaak volkomen langs elkaar heen. Vele epistemologen zijn jaren lang bezig geweest – Alston zelf ook, zo erkent hij – met iets dat lijkt op de zoektocht naar de bron van de eeuwige jeugd. Dat betekent volgens hem overigens niet dat al het werk voor niets is geweest. In de zoektocht naar rechtvaardiging zijn wij allerlei interessante en belangrijke dingen te weten gekomen over waardevolle eigenschappen van overtuigingen. Want bij alle verschil van mening over rechtvaardiging is een ding opvallend: epistemologen zijn het allemaal met elkaar eens dat de eigenschappen die voorgedragen zijn als “rechtvaardiging” hoe dan ook waardevolle eigenschappen zijn vanuit epistemisch oogpunt. En dit brengt ons bij de alternatieve benadering die Alston voorstelt: de theorie van de epistemische desiderata!

Het alternatief: epistemische desiderata

Epistemische desiderata zijn eigenschappen (van overtuigingen, maar ook van cognitieve subjecten die de overtuigingen hebben) die waardevol zijn vanuit epistemisch oogpunt. Maar wat betekent het dat iets waardevol is vanuit epistemisch oogpunt? Volgens Alston is iets waardevol vanuit epistemisch oogpunt, *als het positief bijdraagt aan de waarschijnlijkheid dat het doel van de cognitie bereikt wordt*. En, zo zegt hij, het doel van cognitie is waarheid. Het argument hiervoor is tamelijk eenvoudig: stel je eens voor dat het merendeel van onze overtuigingen onwaar zou zijn... Wij zouden dan niet eens kunnen overleven! Iets is dus waardevol vanuit epistemisch oogpunt, als het positief bijdraagt aan het verkrijgen van waar geloof, dat wil zeggen de kans op ware overtuigingen maximaliseert en de kans op onware overtuigingen minimaliseert.

Natuurlijk moet hier wel wat aan toegevoegd worden. Niet elke waarheid is relevant; anders zouden wij het beste een telefoonboek uit ons hoofd kunnen gaan leren. Het doel van cognitie is het verkrijgen van *relevante* ware overtuigingen. Verder is waarheid natuurlijk niet het enige doel van cognitie. Soms is iets als kennis ook een doel. Toch blijft staan dat het verkrijgen van ware overtuigingen kan gelden als het primaire en ultieme doel van cognitie.

Waar denkt Alston concreet aan, als hij het heeft over epistemische desiderata? Hij onderscheidt de volgende categorieën waarin epistemische desiderata geplaatst kunnen worden:

- I. *Waarheid*
- II. *Desiderata die door hun aard direct tot waarheid leiden*
- III. *Desiderata die voordelig zijn bij het onderscheiden en vormen van ware overtuigingen*

- IV. Deontologische eigenschappen van overtuigingen
- V. Eigenschappen van sets van overtuigingen die ook een doel van cognitie zijn

Dit zijn de categorieën die hij in eerste instantie onderscheidt; later blijkt dat er hier en daar nog wat geschrapt moet worden, omdat sommige desiderata geen epistemische desiderata blijken te zijn. Categorie I heeft natuurlijk maar één lid: waarheid. Het is evident, dat als waarheid het ultieme doel van cognitie is, het feit dat iemands overtuigingen waar zijn een epistemisch desideratum is. Tot categorie II horen desiderata als “de overtuiging is gebaseerd op goede gronden”. Een van de epistemische desiderata in categorie III is “de persoon in kwestie kan een succesvolle verdediging geven van het feit dat haar overtuiging waarschijnlijk waar is”. Onder categorie IV valt een epistemisch desideratum als “de causale geschiedenis van de overtuiging bevat geen schendingen van intellectuele verplichtingen”. Bij de laatste categorie, ten slotte, moeten wij denken aan epistemische desiderata als “begrip” en “coherentie”.

Nadat Alston heeft geprobeerd duidelijk te maken wat een epistemisch desideratum is en hij enkele mogelijke voorbeelden gegeven heeft, laat hij nog zien welke onderzoeksgebieden er zijn voor de epistemische desiderata. Ten eerste zal meer onderzoek gedaan moeten worden naar de aard van epistemische desiderata. Wanneer is de grond van een overtuiging adequaat? Wat betekent objectieve waarschijnlijkheid, als het gaat om het bijdragen van een grond aan de objectieve waarschijnlijkheid van een overtuiging? Ten tweede zal men dieper in moeten gaan op de uitvoerbaarheid van epistemische desiderata. Kan men bijvoorbeeld weten dat wij voor bepaalde overtuigingen goede gronden hebben? Ten derde zal moeten worden gekeken naar de relevantie van de afzonderlijke desiderata. Verschilt de relevantie van een epistemisch desideratum gegeven een bepaalde context en bepaalde vooronderstellingen? Tot slot is de relatie tussen de verschillende epistemische desiderata van belang. Zijn zij op een systematische manier met elkaar verbonden of is het een tamelijk willekeurige hoop positief te waarderen eigenschappen?

Hoe houdbaar is Alstons alternatief van de epistemische desiderata?

Ik denk dat het project van Alston ten zeerste aangemoedigd moet worden. Hij geeft sterke argumenten die er op wijzen dat er wellicht helemaal niet zo iets is als rechtvaardiging. Natuurlijk zijn dit geen harde bewijzen, maar ik kan me ook niet voorstellen hoe zulke harde bewijzen eruit zouden zien. De focus op epistemische desiderata zal allerlei dingen aan het licht brengen die tot nu toe verwaarloosd zijn (fenomenen als *begrip* en *inzicht* lijken mij goede voorbeelden hiervan¹). Tegelijkertijd sluit het project dat Alston aanbiedt aan bij het huidige debat, omdat veel eigenschappen die hij epistemische desiderata noemt nu al vaak als (deel van) rechtvaardiging beschouwd worden.

Toch zitten er naar mijn idee wel wat haken en ogen aan zijn benadering. Twee daarvan wil ik hier naar voren brengen. Ten eerste is zijn uitgangspunt bijzonder controversieel. Het project van de epistemische desiderata is op een cruciale manier afhankelijk van Alstons bewering dat waarheid het ultieme doel van cognitie is. Ontkent men dit, dan heeft men het bij ‘epistemische desiderata’ voor een groot gedeelte over totaal andere eigenschappen. Maar dit wordt nu juist door velen ontkend. Sommigen zijn van mening dat kennis het doel van cognitie is.

Anderen menen dat zowel kennis als waarheid het doel van cognitie zijn. Weer anderen zijn van mening dat het doel van cognitie het verkrijgen van overtuigingen is die coherent zijn met de overtuigingen die men al heeft. Maar als dit zo is, hoe zal er dan ooit een zinnige discussie gevoerd kunnen worden over epistemische desiderata? Als men al zo verschillende uitgangspunten heeft, zal men dan als epistemologen niet evenveel langs elkaar heenpraten als momenteel in het debat over rechtvaardiging gebeurt? Slechts als er meer consensus zal ontstaan over het ultieme doel of de ultieme doelen van cognitie zal de benadering van Alston vruchtbaar gemaakt kunnen worden.

Het tweede bezwaar dat ik heb tegen de benadering van Alston is dat hij zelf inconsequent met het begrip *epistemisch desideratum* omgaat. Dit leidt ertoe dat hij bepaalde desiderata als *epistemische desiderata* beschouwt die strikt gesproken geen epistemische desiderata zijn, terwijl er anderzijds eigenschappen zijn die Alston afwijst, maar die mijns inziens wel degelijk als epistemische desiderata moeten gelden.

Laten wij met het eerste beginnen. Wanneer Alston spreekt over de adequaatheid van gronden waarop een overtuiging gebaseerd kan zijn, behandelt hij twee eigenschappen die mogelijkwijs als epistemische desiderata beschouwd moeten worden. Zij behoren allebei tot categorie II, de categorie van desiderata die tamelijk direct, dat wil zeggen door hun aard, tot waarheid van de overtuiging in kwestie kunnen leiden. Het gaat om de volgende twee:

- (1) *Het cognitief subject heeft adequate gronden voor haar overtuiging.*
- (2) *De overtuiging van het cognitieve subject is gebaseerd op adequate gronden.*

Het grote verschil tussen (1) en (2) is gelegen in het woordje 'gebaseerd'. Terwijl in (1) het cognitieve subject alleen maar adequate gronden heeft, is het in (2) zo dat het cognitieve subject adequate gronden heeft, maar daar vervolgens ook haar overtuiging op baseert. (1) laat dus nog open wat het cognitieve subject met de adequate gronden doet. Zij kan haar overtuiging erop baseren, maar er ook voor kiezen haar overtuiging daar niet op te baseren.

Volgens Alston zijn zowel (1) als (2) epistemische desiderata. Dat (2) een epistemisch desideratum is, mag duidelijk zijn: als iemand zijn overtuiging baseert op een adequate grond, dan draagt dit bij aan de waarschijnlijkheid dat de overtuiging in kwestie waar is. Maar hoe zit het met (1)? Alston denkt dat ook (1) een epistemisch desideratum is, omdat het de mogelijkheid bevat die in (2) gerealiseerd wordt. (1) beschrijft hoe een cognitief subject adequate gronden heeft, terwijl (2) weergeeft dat het cognitieve subject er ook daadwerkelijk gebruik van maakt door er haar overtuiging op te baseren (zie hiervoor Alston 2005: 90).

Nu ben ik het helemaal met Alston eens dat (1) waardevol is. Een situatie waarin iemand adequate gronden heeft voor een bepaalde overtuiging is duidelijk te prefereren boven een situatie waarin iemand geen adequate gronden heeft voor een overtuiging. Maar waarom zou het dan een *epistemisch desideratum* zijn? Alston zelf maakt in zijn boek duidelijk dat iets pas een epistemisch desideratum is als het bijdraagt aan de waarschijnlijkheid van het waar zijn van de overtuiging in kwestie. Maar dit is bij (1) geenszins het geval. Als ik goede gronden of adequaat bewijs binnen handbereik heb, maar mijn overtuigingen daar niet op baseer, dan dragen die

goede gronden niet bij aan de waarschijnlijkheid dat mijn overtuiging waar is. Alston lijkt dit zelf ook te erkennen. Maar dan mag (1) geen epistemisch desideratum heten! (1) wordt pas een desideratum als het adequate bewijs ook daadwerkelijk benut wordt als grond van overtuigingen, maar dan is er geen sprake meer van (1), maar van (2).

Alston gaat opnieuw buiten zijn epistemologische boekje, als hij spreekt over de desiderata van categorie V, de categorie die betrekking heeft op grotere sets van overtuigingen. Alston noemt de volgende vier:

- (3) Uitleg
- (4) Begrip/inzicht
- (5) Coherentie
- (6) Systematische ordening

Alston erkent dat deze zaken niet bijdragen aan de waarschijnlijkheid dat de overtuiging in kwestie waar is. Zo kan bijvoorbeeld een enorme set van overtuigingen die allemaal onwaar zijn volstrekt coherent zijn. Toch beschouwt hij (3) tot en met (6) als epistemische desiderata, omdat zij waardevol zijn wanneer de set van overtuigingen in kwestie de juiste balans van ware en onware overtuigingen kent (vgl. Alston 2005: 47). Alston rekt dus het begrip “epistemisch desideratum” op om deze categorie mee te laten tellen. Maar waarom eigenlijk? Zijn keuze lijkt mij volstrekt willekeurig. Het is duidelijk dat (3) tot en met (6) volgens zijn eerdere definitie geen epistemische desiderata zijn. Hier schendt hij zijn eigen principe, omdat hij inziet dat de zaken die onder de vijfde categorie vallen toch wel van groot belang zijn.

De willekeur wordt nog duidelijker als Alston komt te spreken over categorie II, de deontologische desiderata. Als kandidaat voor een epistemisch desideratum presenteert hij de volgende mogelijkheid²:

- (7) *De causale geschiedenis van de overtuiging in kwestie bevat geen schendingen van intellectuele verplichtingen.*

Stel je eens voor dat ik in een bak met knikkers kijk waarin een aantal rode en een aantal witte knikkers ligt, met een totaal aantal van honderd knikkers. Stel je hierbij voor dat mijn overtuiging over het aantal rode en witte knikkers om de een of andere reden van groot belang is en dat ik voldoende tijd en gelegenheid heb om de knikkers aandachtig te bestuderen. Stel je tot slot voor dat ik het deksel open doe, in een halve seconde een blik naar binnen werp, het deksel meteen weer dicht doe en vervolgens de overtuiging vorm dat er vierendertig rode en zesenzestig witte knikkers in zitten. Het is duidelijk dat de causale geschiedenis van mijn overtuiging hier een schending van een intellectuele verplichting bevat: als ik wat langer gekeken had en de knikkers nauwkeurig geteld had was de kans op de waarheid van mijn overtuiging veel groter geweest.

Nu is Alston van mening dat (7) of een variant daarvan geen epistemisch desideratum is. Zijn reden hiervoor is dat hij voorbeelden kan noemen van situaties waarin het niet-schenden van intellectuele verplichtingen niet bijdraagt aan de waarschijnlijkheid dat de overtuiging in kwestie waar is. Nu zijn sommige van zijn

voorbeelden mijns inziens niet overtuigend. Andere, zoals de situatie waarin iemand cognitieve deficiënties vertoont, wel. Maar als we een paar uitzonderingen kunnen bedenken, dat wil zeggen situaties waarin (7) geen epistemisch desideratum is, volgt daaruit dan dat (7) geen epistemisch desideratum is? Is het niet zo dat in verreweg de meeste situaties (7) wel degelijk waardevol is vanuit epistemisch oogpunt, zoals mijn bovenstaande voorbeeld met de knikkers duidelijk maakt? Opnieuw blijkt dat Alston op een nogal willekeurige en onduidelijke wijze met het cruciale begrip “epistemisch desideratum” omgaat.

Conclusie

Hoe waardevol is nu de nieuwe benadering van Alston? Zal ze ons dichterbij brengen bij de waarheid, die volgens Alston zelf het ultieme doel van cognitie is? Het is moeilijk te zeggen. Enerzijds ben ik van mening dat het na een decennia lange discussie waarin men niet of nauwelijks dichterbij elkaar gekomen is, goed is in ieder geval voorlopig afstand te doen van de notie van rechtvaardiging. Anderzijds gaat Alston, zoals wij gezien hebben, tamelijk willekeurig en ook wel slordig om met het cruciale begrip van zijn theorie: epistemisch desideratum. Bovendien is men het momenteel in de epistemologie radicaal oneens over het basale uitgangspunt van Alstons visie: de gedachte dat waarheid het ultieme doel van cognitie is. Ik ben dan ook van mening dat het begrip “epistemisch desideratum” nauwkeuriger gedefinieerd en strakker gehanteerd zal moeten worden. Verder lijkt het mij goed dat er een uitgebreider debat gevoerd zal worden over de vraag wat het ultieme doel van cognitie is. Wellicht zal dit tot convergentie in de bestaande opinie leiden. Maar zelfs als dat niet zo is, zo zou Alston mij terecht toevoegen, dan zou die discussie nog altijd een voordeel hebben ten opzichte van die over rechtvaardiging: we zouden het allemaal over hetzelfde hebben.

Noten

- 1 Hier is recentelijk – hoewel om heel andere redenen dan moeite met het concept rechtvaardiging – ook al aandacht voor gevraagd door Jonathan L. Kvanvig in zijn boek *The Value of Knowledge and the Pursuit of Understanding*, met name pp. 185-206. Cambridge: Cambridge University Press.
- 2 Voor Alstons behandeling van dit desideratum, zie Alston 2005: 73-80.

Literatuur

- Alston, William P. 1993. ‘Epistemic Desiderata’. *Philosophy and Phenomenological Research* 53: 527-551.
- Alston, William P. 2005. *Beyond “Justification”: Dimensions of Epistemic Evaluation*. Ithaca/London: Cornell University Press.
- Gettier, Edmund L. 1963. ‘Is Justified True Belief Knowledge?’ *Analysis* 23 (6): 121-123.
- Goldman, Alvin. 2005. ‘Disagreement in Philosophy’. In: Battaly, Heather D. and Lynch, Michael P. (eds.), *Perspectives on the Philosophy of William Alston, 121-135*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Kvanvig, Jonathan L. 2003. *The Value of Knowledge and the Pursuit of Understanding*. Cambridge: Cambridge University Press.